

TARTU ÜLIKOOLI VILAJNDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

koolimuusika õppekava

Taavi Taar

KÜPSISED

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa

Juhendaja: Themuri Sulamanidze

Kaitsmisele lubatud.....

Viljandi 2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. REPERTUAAR JA SEADED.....	4
1.1. Kava koostamise põhimõtted	4
1.2. Arranžeerimine.....	5
2. ÕPPETÖÖ	6
2.1. Õppetöö kirjeldus	6
2.2. Õppetöö ja eriolukord	7
2.3. Omavaheline koostöö.....	8
2.4. Õppevahendid	9
3. TUTVUSTUS JA KONTSERDID.....	10
3.1. Noortensamblist.....	10
3.2. Kontserdid läbi aegade.....	11
3.3. Visioon kontserdist.....	12
KOKKUVÕTE	13
KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS.....	14
LISAD.....	15
Lisa 1. Partiid vokaalidele	15
Lisa 2. Partiid trompetitele.....	17
Lisa 3. Partii kitarrile	19
Lisa 4. Partii basskitarrile	21
SUMMARY.....	23

SISSEJUHATUS

Minu loov-praktiline lõputöö ei räägi pagaritoodetest, vaid käsitleb Väike-Maarja Seltsimaja noorteansamblit Küpsised, mida olen juhendanud oma õpingute vältel Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemias (edaspidi TÜVKA). Töö kirjaliku osaga annan ülevaate ansambli toimimise põhimõtetest, õppetööst, koostööst liikmete ja lapsevanematega, kollektiivist ning ära jäänud kontserdi visioonist.

Käesoleva lõputöö teoreetilist osa alustan kava valiku ning analüüsiga, milles selgitan antud protsessi kulgu, sellega kaasnevat ning kirjeldan arranžeerimise põhimõtteid. Teises osas annan ülevaate õppe- ja koostööst koos analüüsiga. Kolmandas osas keskendun üksikasjalikult ansamblile, liikmetele, väljundile ning eriolukorra tõttu ära jäänud kontserdi visioonile.

Loov-praktiline lõputöö annab suurepärase võimaluse TÜVKA's omandatud teadmiste suunamise praktikasse.

Tänan ansambli liikmeid ja nende vanemaid, Väike-Maarja Muusikakooli, Väike-Maarja Seltsimaja ning lõputöö juhendajat Themuri Sulamanidzet.

1. REPERTUAAR JA SEADED

1.1. Kava koostamise põhimõtted

Repertuaar on oluline osa noorteansambli toimimisel, mis peab muusikutele endale ja ka publikule meeldima. Siin tekib esimene keeruline olukord, kuna liikmetel on erinev maitse ja soovid. Näiteks on soovitud õppida Adele, Lady Gaga, Beyonce ja paljude teiste välismaa kui ka tuntud Eesti poppartistide laule, mis paraku alg- ja põhikooli lastele osutuvad vokaaltehniliselt keeruliseks. Teiseks probleemiks võib kujuneda teose tekst, mis sisaldab paljudel juhtudel võrtsika fantaasiaga kirjeldatud romantilist suhet mehe ja naise vahel. Kuna ansambli liikmed on vanuses 9-15 eluaastat, publikuks ja fännideks hulk lapsevanemaid, siis hoidun teatud ühiskondlike ja isiklike elukorralduse viiside seletamist ning põhjendamist nõudvatest olukordadest ning pakun valikusse pigem lastelaulud ja instrumentaalmuusikat. Eelnevalt kirjeldatud olukordade vältimiseks valin juhendajana lood vastavalt kontserdi teemale, misjärel sõelume või vahetame vajadusel mittesobivad variandid välja. Ka noortelt muusikutelt tuleb palju teostatavaid soovitusi ning valikuid.

Deborah Skydell Pasternack on kirjeldanud muusikaõpetajate töövigu oma kogemustest lähtuvalt. Näiteks õpilaste võimalik vastuoluline suhtumine juhendaja poolt pakutud repertuaari osas, mil õpetaja peaks jääma emotsionaalselt mitte mõjutatavaks ja negatiivse tagasiside jagamise välistama. Repertuaari meeldivaks tegemisel peab lugusid noorte jaoks võimalikult huvitavalt kirjeldama või esitlema. Seda selleks, et suurendada tõenäosust juhendaja poolt pakutud materjali omaks võtmisel (Deborah Skydell Pasternack 2019).

Järgmiseks oluliseks repertuaari koostamise tugipostiks kujuneb lisaks kontserdi formaadile erinevate muusikastiilide olemasolu. Seda selleks, et muusikud ei tüdineks ning kava saaks kuulajaskonna jaoks huvitavamaks ja mitmekülgsemaks ehitada. Ansambli liikmete huvi välismaa laulude vastu on kajastunud repertuaaris. Igal kontserdil kõlab mõni ingliskeelne lugu, kuid oleme ka hispaania keeles laulnud. Võõrkeelset laulu õppides ja õpetades tuleb hääldus korrektselt ära õppida ning juhendaja peab teose sisu alati nii enda kui ka ansambli

jaoks lahti mõtestama. Võib tekkida olukordi, kus konferansjee soovib infot, esitab juhendajale või mõnele ansambli liikmele võõrkeelsete laulude kohta küsimusi kontserdi ajal.

1.2. Arranžeerimine

Pärast kava koostamist algab partiide jagamine, millega üritan muusikutele võimalikult palju vaheldust pakkuda. Võimaldan ansambli liikmetele erinevatel instrumentidel praktiseerimise. Kuna enamus ansambli liikmeid käib ka muusikakoolis, siis pillide vahetus toimub vastavalt sellele, kellel mingi instrument põhi- või lisapilliks. Pean olema kursis olemasolevate muusikainstrumentide korrektse kasutamisega ning vajadusel suunama, et õpilased ei mängiks või laulaks vale asendi või tehnikaga. Järgnevalt määrame sobilikud helistikud, et lauljad ei kahjustaks häälepaelu ning instrumentalistid saaksid mängida võimalikult käepäraselt ja võimetekohaselt. Pean arvestama õpilaste pillimängu tasemega ning erinevate pillide olemasoluga, mis on helistikult erinevad. Kuna muusikud on erinevate teadmiste ja kogemustega, tuleb luua tingimused nauditavaks koosmusitseerimiseks, mille tõttu ei saa seadeid liialt keeruliseks ajada. Oleme alati kasutanud noodistatud materjale, kasutades noodistusprogrammi Sibelius 7.

2. ÕPPETÖÖ

2.1. Õppetöö kirjeldus

Õppetöö toimub Väike-Maarja Seltsimajja loodud harjutusruumis, kust pääseb ka otse muusikakooli. Ansambli tegevus toimub hooajaliselt kahes tsükli. 1. septembrist jõuludeni, 2. jaanuarist juunini. 1. tsükkel lõpeb tavaliselt jõulukontserdiga. Jaanuarist algab uus hooaeg, mille oleme traditsiooniliselt lõpetanud kevadkontserdiga maikuus. Ansambel on osalenud ka teistel seltsimajas toimuvatel üritustel nagu vastuvõtud, koosviibimised. Esimesel algusaastal soovisid muusikud ka suvel koos käia, kuid järgneval aastal otsustati koolivaheaega austada ning 2 kuud puhata.

Ansambel teeb proovi nädalas korra, kestvusega 2 akadeemilist tundi. Enne proove valmistan ette ruumi ja sean tehnika töövalmidusse. Tund algab tervitusega, misjärel alustame hääleharjutustega. Toetan õpilasi klaveriga ning vajadusel laulan kaasa. Hääleharjutusi olen varieerinud põhimõttega alustada lihtsamatest keerukamate suunas. Kõigepealt ühe tooni peal lihtsa rütmiga erinevaid häälikuid või nasaali kasutades. Seejärel v.3 või s.3 intervalli ulatuses, millele järgnevad juba harjutused keerukama rütmi, ulatuse ja häälikute koostööna. Järgmiseks alustame värskete või ebaselgete lugudega ning algab intensiivseim osa proovist. Alati teeme 15 minutit pausi pärast esimest poolt (esimene pool 45 minutit). Proovi teises osas enam nii intensiivset keskendumist pole vaja, sest kordame selgeks saadud materjali. Lõpetuseks toimub kodutööde jagamine järgmiseks korra, arutelu ja motiveerivad ning kiitvad sõnad juhendaja poolt.

2.2. Õppetöö ja eriolukord

Vabariigi Valitsus kuulutas 12. märtsil välja eriolukorra seoses koroonaviiruse levikuga Eestis. Meetmed viiruse takistamiseks olid vajalikud, kuid ansambli töö produktiivne teostamine sattus kahtluse alla, kuna kontaktõpe oli välistatud (Eriolukord Eestis 2020). Plaanitud kontserdi toimumine tühistati ning tuli leida ja rakendada distantsõppe meetodit. Alustuseks lõiin bändile kausta Google Drive veebikeskkonda, mis on pilvepõhine failide salvestamise ja sünkroonimise teenus. Sinna edastasin noodistused ja õppevideod.

Ülesannete kontroll ja arusaamatuste lahendamine toimus Zoom'is, mis on veebiseminaride läbiviimise keskkond ja võimaldab teha kuni 40 minutit seminari kolme või rohkema osalejaga. Osalejad saavad jagada virtuaalruumis materjale, kirjutada-joonistada kordamööda valgele tahvlile, üksteist kuulda ja näha (Zoom 2019). Suhtlemine toimus läbi veebipõhise suhtlusvõrgustiku Facebook, kuhu edastasin ka kodutööd.

Seoses heli- ja videofailide vahetamisega tekkis mõte helifailid vastava arvutiprogrammi (Cubase Elements 10.5) toel kokku miksida, et õpilased kuuleksid, kuidas õpitu kokku kõlab. Tegevus sai teostatud minu poolt arranžeeritud Vello Toomemetsa ja Juhan Süti laulust "Tsirkus". Protsess oli juhendajale õpetlik ja huvitav. Välistasin *autotune*'i kasutamise seetõttu, et noored kuuleksid kodutööde tulemust võimalikult reaalses vormis. Teatud määral oli siiski helifailide kvaliteeti parandavaid filtreid vaja, kuna salvestused olid tehtud telefonidega. Akustilise kitarriga kõla muutsin täielikult *drive*'i efekti kasutavaks elektrikitarriks rokilikuma stiili saavutamiseks ning trummikomplekti lisasin sãmplitena juurde.

2.3. Omavaheline koostöö

Ansambli liikmete ja juhendaja koostöö toimus üldjoontes hästi. Probleeme esines distsipliiniga. Koosseisu algusaegadel ei olnud kellaaegadest kinnipidamisel väga täpsed ja hilineti, kuid selline suhtumine sai üksmeelselt lahendatud. Raskusi valmistas ka laulusõnade päheõppimine, mis on vajalik visuaalse pildi ja korrektse esituse saavutamiseks. Kahjuks ei ole antud reegli järgimist täielikult toimima saadud. Üldiselt jälgivad õpilased hoolega nõuandeid ja toimivad vastavalt juhendamisele. Nad on motiveeritud ning tulevad rõõmuga kord nädalas kokku. Uue või segadust valmistavate materjalide omandamiseks olen läbi viinud ka individuaaltunde, et vältida keskendumist segavat kõrvalist müra ja et õppeprotsess oleks produktiivsem.

Muusikute lähedased on toetavad ning esinemistel on alati palju publikut. See mõjub õpilastele väga motiveerivalt ja näitab lapsevanemate soovi toeks olla. Mõningatel juhtudel on tekkinud logistilisi probleeme, kuna kõik ansambli liikmed ei ela asula sees. Tänu vanemate heale tahtele on leitud lahendused.

2.4. Õppevahendid

Noorteansambli õppevahenditeks on huvihariduse ja -tegevuse toetusprojekti raames soetatud pillid ja tehnika: soolokitarr, basskitarr, digiklaver, aktiivkõlarid, helipult, helikaart, stuudiomonitorid, kõrvaklapid, vajalikud mikrofoniid, kaablid, statiivid ja noodipuldid. Lisaks saame kasutada ka erinevad muusikakooli puhk- ja löökpille. Olulisteks vahenditeks on veel noodid ja kirjutusvahendid märkmete tegemiseks.

Eriolukorra ajal toimunud e-õppe tõttu lisandusid õppevahenditena juurde internet, arvutid, veebikaamerad, telefonid, telefonikaamerad, helisalvestuse rakendused ning olemasolevad pillid kodudes. Suurt rolli mängisid veebiõppe toimimisel kaasa vanemad, kes olid õpilastele toeks tehniliste lahenduste käsitlemisel.

3. TUTVUSTUS JA KONTSERDID

3.1. Noorteansamblist

Väike-Maarja Seltsimaja noorte ansambel Küpsised on loodud 2018. a. märtsikuus tolleaegse seltsimaja direktori ettepanekul. Koosseis sai endale bänditegemiseks vana laoruumi, mis oli vaja tühjaks teha ning korrastada. Omavalitsus eraldas huvihariduse ja -tegevuse toetuse projekti raames materiaalsed vahendid. Muusikainstrumentide soetamise eelarveks oli 5000 eurot. Järgmiseks tuli ansamblisse leida liikmed. Eelduseks sai side muusikakooliga. Soovijaid oli rohkem, aga tööd alustasime kümne noorega. Koosseisule nime loomine toimus omavahelise koosoleku käigus ning ühiselt otsustati nime "Küpsised" kasuks. Juba mõni nädal hiljem võttis ühendust maakondlik ajaleht ja soovis meie tegevust uurima tulla. Andsime bändiliikmetega sisuka intervjuu (Kirke Tobreluts 2018). Lisaks esitasime ajalehe *team*'ile ka esimese selgeks õpitud instrumentaalpala Herbie Hancock'i "Watermelon man", mille algse noodistuse sain TÜVKA'st. Lugu tuli vastavalt ansambli koosseisule sobivaks arranžeerida ning trompetite kahehäälnene osa juurde kirjutada.

3.2. Kontserdid läbi aegade

Ansambel on andnud 5 kontserti ning kuues oli plaanitud sel kevadel. Noorteansambli esinemiste loetelu:

1. 16. septembril 2018. a. vanavanemate päeva raames.
2. Küpsiste jõulukontsert 16. detsembril 2018. a.
3. 8. märtsil 2019. a. astuti üles naistepäeva kontserdil.
4. 17. novembril 2019. a. esineti klubi "Härmalõng" peol.
5. 15. detsembril 2019. a. noorteansambli jõulukontsert.

Kõik ülesastumised toimusid Väike-Maarja Seltsimajas.

Ansambli esituses on kõlanud järgmised teosed:

1. Herbie Hancock "Watermelon man"
2. Nat Adderly "Mercy Mercy Mercy"
3. Felix Bernard ja Vello Salumets "Talve võlumaa"
4. Juhan Aavik ja Julius Janson "Läbi lume sahiseva"
5. Saksa rahvaviis "Oh kuusepuu"
6. Bobby Helms "Jingle bell rock"
7. Rene Eespere ja Leelo Tungal "Siis kui minu vanaema..."
8. Piret Rips Laul "Taas talv on tulnud"
9. Tito Puente "Oye como va"
10. Mihkel Mattisen "Nii täiuslik see"
11. Valter Ojakäär ja Leelo Tungal "Oma laulu ei leia ma üles"
12. Traditsionaal "Karjapoiss"
13. Bobby McFerrin "Don't Worry, Be Happy"
14. Sven Lõhmus "Meelelahutajad"
15. Adele "Rolling in the deep"
16. Eesti rahvaviis "Minoorne labajalg"
17. Gustav Ernesaks "Mutionu pidu"
18. Traditsionaal "Auld Lang Syne"

3.3. Visioon kontserdist

TÜVKA loov-praktilise lõputööna olin planeerinud ansambel Küpsised kontserdi, mis pidi toimuma 3. mail 2020 a. Kahjuks jäi üritus koroonaviiruse levikuga seoses määratud eriolukorra tõttu ära. Kavas oli nii instrumentaal- kui ka vokaalmuusikat. Kontserdi kava sai koostatud sooviga pakkuda publikule võimalikult mitmekülgset muusikalist elamust. Programmi algusesse olin planeerinud tutvustava tervitusteksti, millele järgneks trompetite avasignaali. Kava ülesehituses lähtusin vaheldusrikkusest. Erinevad meeleolud, erinevad rütmid andsid kokku ühtse terviku. Vahepaladena oli planeeritud kava tutvustavaid tekstilõike ja humoorikat suhtlust ansambli liikmetega. Kontserdi ajaliseks kestvuseks oli planeeritud 40 minutit. Ürituse lõpetuseks olid tänusõnad noortele muusikutele.

Kavas:

1. Henry Purcell "Pidulik signaal"
2. Jerry Leiber, Mike Stoller „Kikilips“
3. Eesti rahvaviis „Minoorne labajalg“
4. Bobby McFerrin „Don't Worry, Be Happy“
5. Nat Adderly “Mercy Mercy Mercy“
6. Vello Toomemets, Juhan Sütt „Tsirkus“
7. Tito Puente „Oye Como Va“

KOKKUVÕTE

Käesoleva töö eesmärgiks oli anda ülevaade Väike-Maarja Seltsimaja noorteansambli ettevalmistusperioodist, seadete tegemise põhimõtetest, õpi- ja töökogemustest enne eriolukorda ning selle ajal ning loov-praktilise lõputöö raames plaanitud kontserdi visioonist.

Kontserdi kava sai koostatud sooviga pakkuda publikule võimalikult mitmekülgset muusikalist elamust, kasutades erinevaid meeleolusid ja rütme.

Seoses eriolukorraga oli tervikliku programmi õppimine raskendatud, mistõttu keskenduti põhiliselt Vello Toomemetsa ja Juhan Süti laulule "Tsirkus". Minu arranžering loost on esitatud lisadena. Loov-praktilise lõputööga on kaasas videokokkuvõte õppeprotsessist koos tulemusega.

KASUTATUD ALLIKAD JA KIRJANDUS

Deborah Skydell Pasternack. *S.a.* The Singing Classroom. The eight most common mistakes music teachers make. https://wtgmea.weebly.com/uploads/2/4/9/3/24939050/the-8-most-common-mistakes-music-teachers-make_2_.pdf, (02.05.2020).

Eriolukord Eestis. <https://www.valitsus.ee/et/eriolukord-eestis>, (10.05.2020).

Kirke Tobreluts. 2018. Väike-Maarjas kogub hoogu noortebänd. <https://virumaateataja.postimees.ee/6025663/vaike-maarjas-kogub-hoogu-noorteband>, (02.05.2020).

Zoom. <https://haridustehnoloogid.ee/blog/veebileht/veebitahvel/zoom/>, (12.05.2020).

Õunapuu, L. 2019. Üliõpilaste kirjalikud tööd. Metoodiline juhend. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

LISAD

Lisa 1. Partiid vokaalidele

TSIRKUS

3. SÜTT ARR. TAAVI TÄAR

15 3 16-18

1-15 16-18

JA MI-NU NA-JAL VAID SEI - SAB
MA O-MA AN-DEID EI PEI - DA,

21 24

SEE TER-VE TSIR-KUS KOOS. MA HOOL-SALT RAA-MA-TUID TÄI - DAN
SIIN O-LEN VÕI - MAS MAAG. EI EN - NE SU-LE-PEAD HEI - DA,

25 28

A-REE-NI AÕÕ BÜ - ROOS KUI TA-HAN, PEA - TUB LÕ - VI
KUI PLAA-NID TÄIS KÕIK SAAN.

29 32

TAL-LE-NA SIIN; KUI TA-HAN, KÕIK KOLM KA-RU MI-NE-MA VIIN; KUI TA-HAN, NÖÖ - RI MÖÖ - DA

33 36

1. D 2. D

RAH - VA-KUNST-NIK KÄIB KÄIB KUI TA-HAN,

37 40

PEA-TUB LÕ-VI TAL-LE-NA SIIN; KUI TA-HAN, KÕIK KOLM KA-RU MI-NE-MA VIIN; KUI TA-HAN,
PEA - TUB SIIN, KÄB - SA VIIN,

41 44

NÖÖ - RI MÖÖ - DA RAH - VA-KUNST-NIK KÄIB KUI TA-HAN,
MÖÖ - DA KÄIB.

2 ^ED

45

PEA-TUB LÕ-VI TAL-LE-NA SIIN: KUI TA-HAN, KÕIK KOLM KA-RU MI-NE-MA VIIN: KUI TA-HAN,

49 ^G ^D ^F

NÕÖ - RI MÕÖ - DA RAH - VA-KUNST-NIK KÄIB

16

52-67

Lisa 2. Partiid trompetitele

Tsirkus

V. Toomemets

arr. Taavi Täar

1st Trumpet in B \flat

2nd Trumpet in B \flat

f

5

10

15

A

12

B

12

p

30

2

35

C 8 **D** 16 **E**

p

62

F

68

f

71

Lisa 3. Partii kitarrile

KITARRI PARTII

TSIRKUS

V. TOOMEMETS

ARR. TAAVI TAAE

5. SÜTT

15
1-15

19

23

27

31

35

39

A D

C C

C G

C G

B D C

G D

D D

C G

2 43 D [E] D

47 C G

51 D [F] D

55 C G

59 D 1. 2.

Lisa 4. Partii basskitarrile

BASSKITARRI PARTII

TSIRKUS

V. TOOMEMETS

ARR. TAAVI TAAK

3. SÜTT

15
1-15

3
16-18

21

25

29

33

37

41

G

C

D

D

C

D

G

D

2

45

E D

C

49

G

D

53

F D

C

57

G

D

1.

61

2.

SUMMARY

The aim of this work was to give an overview of the preparation period of the Väike-Maarja Society House youth band, the principles of making arrangements, study and work experience before and during the pandemic situation, and the vision of the concert planned within the creative-practical thesis.

The concert programm was designed with the desire to offer the audience as diverse a musical experience as possible, using different moods and rhythms.

Due to the special situation in the Republic, it was difficult to learn the complete program, which is why the main focus was on the song "Tsirkus" by Vello Toomemets and Juhan Sütt. My arrangement of the song is presented as appendices. The creative-practical dissertation is accompanied by a video summary of the learning process with the result.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Taavi Taar,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Küpsised, mille juhendaja on Themuri Sulamanidze, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Taavi Taar
18.05.2020